

(Afttryck ur Geol. Fören. i Stockholm Förhandl. Bd 16. Häft. 3. 1894).

Dictyograptus contra Dictyonema.

Af

JOH. CHR. MOBERG.

Beträffande utbytet af graptolitslägtnamnet *Dictyonema* mot *Dictyograptus* har professor B. LUNDGREN i denna tidskrifts förra häfte uttalat sitt ogillande, dervid hufvudsakligen stödjande sig på en del förut af TÖRNQUIST (i denna tidskrifts Majhäfte för 1892) framlagda skäl. På grund häraf har det synts mig nödvändigt att, ehuru väl jag redan, om ock mera i förbigående, bemött TÖRNQUISTS anmärkningar, nu upptaga äfven dessa till något fullständigare besvarande.

Frågans ställning är i korthet följande.

År 1824 anförde C. A. AGARDH under familjen *Confervoidea* ett af honom uppställt slägte *Dictyonema*. — Om ock åsigterna rörande den systematiska ställningen af ett par dit hörande arter varit ganska vexlande, har dock slägtnamnet allt sedan dess bibehållits inom den botaniska nomenklaturen.

År 1852 uppställde HALL, tydligen obekant med nämnda förhållande, namnet *Dictyonema* för ett graptolitslägte.

År 1875 föreslogs af HOPKINSON (och LAPWORTH?) att, då *Dictyonema* af gammalt var namn å ett växtslägte, ändra det af HALL uppställda likalydande slägtets namn till *Dictyograptus*.

År 1882 ansluter sig BRÖGGER till den sålunda föreslagna ändringen.

Svenska geologiska författare bibehöllo dock alltjemt namnet *Dictyonema* HALL. — Ej underligt således, att äfven jag, som till en början hufvudsakligen sysslat med Sveriges mesozoiska bildningar, i mitt första, år 1890 utgifna, bidrag till vår silurliteratur, så att säga på god tro, använder namnet *Dictyonema* HALL. Men redan på följande år, då jag hunnit närmare genomgå den frågan berörande literaturen, började jag, under angifvande af skälen dertill, begagna namnet *Dictyograptus*.¹

¹ I uppsatsen, som under titel »Om ett par synonymier» återfinnes i Geol. Förenings Förh. för 1891, lemnas fullständigare literaturhänvisningar angående denna fråga.

Såsom redan är nämdt, ha TÖRNQUIST (1892) och nu senast LUNGGREN förordat bibehållandet af graptolitslägtnamnet *Dictyonema* och får jag därför i det följande till besvarande upptaga de anmärkningar, som af dem riktats mot den åsigten, att graptolitslägtnamnet *Dictyonema* bör utbytas och utbytas just mot namnet *Dictyograptus*.

TÖRNQUIST säger »En sannolik förklaring därtill, att svenska paleontologer icke enligt BRÖGGERS föredöme upptagit sistnämnda namn (*Dictyograptus*) finner MOBERG däri, att BRÖGGER icke citerat det arbete af HOPKINSON och LAPWORTH, i hvilket namnförändringen föreslås och motiveras. Skälet torde dock hafva varit ett annat». Den misstanke, som sålunda påbördas mig, har jag dock hvarken hyst eller uttalat. Det omskrifna stället i min uppsats har nämligen följande lydelse: »Ändringen har tydligen gillats af W. C. BRÖGGER, som 1882 anför graptolitslägtet *Dictyograptus* HOPKINSON (*Dictyonema* HALL), dock utan att citera HOPKINSONS arbete eller i öfrigt anföra skälen för sitt förfarande. Det är väl sistnämnda orsak, som vållat att namnförändringen ej af svenska geologer tagits till efterföljd.» Detta torde medgifvas innebära något annat, än hvad TÖRNQUISTS omskrifning antyder, och sannerligen är jag ännu alltjemt öfvertygad derom, att, derest BRÖGGER strax framlagt skälen för sitt förfarande, skulle helt visst många, om också ej alla, svenska geologer af dessa känt sig öfvertygade och genast anslutit sig till det af BRÖGGER använda beteckningssättet.

Nästa stycke, i hvilket TÖRNQUIST är af annan mening än jag, är det hvari han säger, att af den historik, som jag lemnat öfver växtnamnet *Dictyonema*, skulle just följa att fossilnamnet *Dictyonema* vore fullt berättigadt. »Det skulle», så lyder nämligen den slutsats han af nämnda historik lyckas draga, »således vara inom den botaniska nomenklaturen, som namnet med orätt nyttjats under de senaste årtiondena.» Denna slutsats är dock uppenbart felaktig. Man eger nämligen, som det vill synas nog anledning påstå, att namnet i fråga inom den botaniska nomenklaturen äfven varit brukadt oriktigt, men detta är dock helt annat än att påstå, att det derstädes »med orätt nyttjats.»

TÖRNQUIST medgifver i det följande, att »det är en fullkomligt riktig regel, att man icke åt ett nytt släkte får gifva ett namn, som redan förut är i bruk såsom betecknande ett annat släkte, och att sålunda zoologen eller zoopaleontologen bör undvika att åt ett djursläkte gifva ett namn, som redan är upptaget inom botaniken», men i omedelbart sammanhang dermed tillfogar han »det synes ock välbetänkt, att om så af förbiseende skett, det sist gifna namnet, innan det kommer i allmännare bruk, utbytes mot ett annat, naturligtvis förutsatt, att förbiseendet snart upptäckes.» Det är sålunda enligt TÖRNQUIST här endast under vissa förutsättningar som ett förbiseende

mot en fullkomligt riktig regel får rättas. Mig förefalla de nämnda restriktionerna såsom en uppenbar återvändsgränd, ledande tillbaka till det rena godtycket. Ej heller synes det mig önskvärdt att införa någon preskriptionstid för vetenskapliga frågor.

Om den af Bologna-kongressen 1889 formulerade regel, som af TÖRNQUIST anföres, nödvändigt måste tolkas så som TÖRNQUIST gjort, något som jag dock ej finner alldeles ovedersägligt framgå af ordalydelsen enbart, och således verkligen är att anföras som stöd för hans åsigt, må jag, med förlof sagdt, tillstå att nämnda regel ej synes mig välbetänkt. Hurusom det deraf tolererade, att ej säga legaliserade, godtycket kan leda till mindre önskvärda bisseringar, har TÖRNQUIST sjelf med uppräknande af många exempel visat. För ett genomfördt naturvetenskapligt system, och ett sådant är det väl vi närmast eftersträfvä, äro tydligen dylika dubbelnamn förkastliga.

Komma vi så till frågan om, hvilket namn som är att sätta i stället för det sålunda utdömda graptolitslägtet *Dictyonema*.

TÖRNQUIST säger: »Skulle man utdöma fossilnamnet *Dictyonema*, så kan dock *Dictyograptus* ej sättas i dess ställe . . . ej mindre än tre andra namn hafva prioritet framför detsamma, nämligen *Phyllograptia* ANGELIN (1854) *Graptopora* SALTER (1857) och *Rhabdinopora* EICHWALD (1860).» De anförda namnen hafva tvifvelsutan prioritet framför *Dictyograptus*, men nu äro både jag, som ju gifvit företräde åt det yngre men klanderfria namnet *Dictyograptus*, och TÖRNQUIST sjelf långt ifrån att vilja uppställa prioriteten såsom enda rättesnöret vid bedömandet af nomenklaturen rörande frågor. TÖRNQUIST visar det då han i fortsättningen af sitt anförande utdömer namnet *Phyllograptia* ANGELIN på skäl, som förefalla äfven mig giltiga. Han framhåller likaledes att namnen *Graptopora* och *Rhabdinopora* hafva vilseledande ändelser, och synes han mig bärmad hafva anfivit, att de såsom namn å graptolitsläkten äro olämpliga. Ändelsen *-pora* begagnas nämligen inom nomenklaturen nästan uteslutande för en mängd till *Anthozoa* eller *Bryozoa* hörande släkten, och *Graptopora* och *Rhabdinopora* hafva såsom namn å graptolitsläkten tillkommit just på grund af en verklig missuppfattning om rätta naturen af det fossil, vi nämna *Dictyograptus*.¹ Att genom upptagande af något af de nämnda på *-pora* ändande synonymen, så att säga fastlåsa en dylik missuppfattning är naturligtvis mindre önsk-

¹ SALTER, som kände till det af ANGELIN föreslagna namnet *Phyllograptia*, kan ej ansluta sig till detta, öfvertygad som han är om att *Graptopora* är ett Fenestellidslägte, i viss mon dock bildande en öfvergång från *Fenestella* mot *Graptolitidæ*. Sjelf säger han (Proceedings of the American Assoc. for the Advanc. of Sc., 11 Meeting. Cambridge 1858, s. 65). »I would willingly adopt his» (ANGELINS) »expressive unpublished name» (*Phyllograptus*), »were it not that we are sure of the affinity with *Fenestella*, while that with the Graptolites, though strongly suggested by the structure, is not certain enough to warrant our including it in a symmetrical nomenclature with the Graptolitidæ. The term *Graptopora* will be sufficiently in unison with other genera of Fenestellidæ and at same time indicate what I believe a true relation with the Graptolite group.»

värdt och har väl ej heller nu af någon allvarligt varit påtänkt. Hvad särskildt namnet *Rhabdinopora* angår, måste jag äfven påpeka, att då ju EICHWALD under detta slägtnamn ej beskref blott arten *flabelliformis*, ZITTEL i sin Handbuch der Paleontologie fortfarande upptager *Rhabdinopora* såsom ett till *Bryozoa* hörande, dock sannolikt med *Fenestella* identiskt slägte. I förbigående må ock påpekas, att M'COY har uppställt ett korallslägte med det *Rhabdinopora* mycket snarlika namnet *Rhabdopora*.

Förut är nämndt att LUNDGREN hufvudsakligen stöder sig på de af TÖRNQVIST anförda skäl, som jag här ofvan bemött. I en sak skiljer han sig dock afgjordt från TÖRNQUIST. Efter att hafva sagt »MOBERG anför såsom skäl för förkastandet af namnet *Dictyonema* och upptagandet af *Dictyograptus*, att det förut användts för en växt. Denna slutsats skulle vara fullkomligt riktig, om antingen *Dictyograptus* varit det enda namn, som kommit i fråga i stället för *Dictyonema*, eller åtminstone det äldsta brukbara», tillägger han »så är ju emellertid ingalunda fallet.» Om man ej vill (i korthet sagdt) förfara helt godtyckligt »kan väl ej någon berättigad anmärkning göras mot *Graptopora* SALTER 1857 och *Rhabdinopora* EICHWALD 1860.» Men såsom af det föregående synes ha både TÖRNQUIST och jag mot dessa namn framställt anmärkningar, naturligtvis just därför att vi ansett dessa anmärkningar vara berättigade. Äfven det faktum, att BRÖGGER och jag skrifvit *Dictyograptus* HOPKINSON¹ och således uttryckligen angifvit, att vi ansett namnet *Dictyograptus* uppställt först år 1875, visar att vi måste haft enligt vårt förmenande berättigade anmärkningar mot de tre synonymen *Phyllograptia*, *Graptopora* och *Rhabdinopora*, synonym som alla anföras af BRÖGGER och till och med äro intagna i ZITTELS Handbuch der Paleontologie och om hvilkas tillvaro vi således ej kunna antagas ha varit okunnige.

Utom ofvan nämnda mera sakliga skäl har LUNDGREN anført såsom talande för hans åsigt ännu ett par, hvilka här ej torde böra lemnas alldeles opåaktade.

Då LUNDGREN anført att »någon olägenhet af användandet af *Dictyonema* tyckes ej hafva försports», kunde med minst lika skäl deremot framhållas, att ej heller af användandet af namnet *Dictyograptus* försports någon olägenhet, och derjemte tilläggas, att sist anförda namn i sig innebär en borgen, att så ej heller för framtiden skall ske.

När LUNDGREN framhåller att »äfven sedan BRÖGGER föredragit namnet *Dictyograptus*,² hafva de svenska geologerna såsom HOLM, LINNARSSON, LINDSTRÖM, NATHORST, TULLBERG och TÖRNQUIST skrifvit *Dictyonema*», kan häremot invändas att denna verkligen imponerande namnlista i ej oväsentlig grad bör förkortas. Af de sålunda uppräknade geologerna böra nämligen två af dem, som mera speciellt sysslat med graptolitstudier, väl ej gerna här tagas med i räkningen,

¹ Egentligen skref jag till en början *Dictyograptus* HOPKINSON och LAPWORTH, något som dock ej här medför någon skillnad.

² Hvilket skedde år 1882. Anm. af MOBERG.

då ju LINNARSSON dog redan 1881 och äfven TULLBERGS arbetstid väl 1882 led till sitt slut. Men å andra sidan skulle ju äfven jag kunna framhålla kände geologer, som hylla den här af mig förfäktade åsigten, nämligen BRÖGGER och ARCHIBALD GEIKIE (Chef för Englands Geologiska Undersökning), således män, som äfven på grund af den lefnadsställning de intaga, må kunna anföras såsom fullgoda målsmän hvar för sitt lands geologer. Då GEIKIE, i första upplagan af sin Text-Book of Geology, 1882 skref *Dictyonema*, skrifer han, i samma arbetes tredje upplaga 1893, *Dictyograptus flabelliformis (Dictyonema sociale)*, och torde anledning nog finnas att antaga det han inom England hvarken är eller blir ensam om den sålunda uttalade åsigten.

Slutligen tyckes man ha tänkt sig, att hela frågan blott rörde ett principiellt spösmål och att ingen verklig fördel vore med den föreslagna namnförändringen att vinna. Jag skall därför söka visa exempel på, att namnet *Dictyograptus* äfven ur sistnämnda synpunkt har företräden framför namnet *Dictyonema* HALL.

I det arbete, hvori BRÖGGER inför termen *Dictyograptus* i Norges literatur, redogöres också för upptäckten af dessa märkliga mellan skiffern med *Dictyograptus flabelliformis* EICHWALD och Ceratopygekalken liggande lag, som bilda öfvergång mellan 1:sta och 2:dra siluriska faunan och hvartill motsvarighet sedermera kunnat påvisas äfven hos oss, såväl i Skåne som på Öland. Efter detta införande af namnet *Dictyograptus* kommer nu skiffern med *D. flabelliformis* EICHW. sp., och på grund af BRÖGGERs ofvannämnda upptäckt allenast denna, att alldeles sjelfskrifvet kallas *Dictyograptusskiffer*. Men dermed erhåller också namnet *Dictyonemaskiffer* uteslutande en historisk betydelse, såsom ett före BRÖGGERs arbete af 1882 tillkommet kollektivnamn för alla mellan Olenidskiffern och Ceratopygekalken liggande lager. Och vore således derigenom hvarje vilseledande bruk af namnet *Dictyonemaskiffer* säkert förebyggt, äfven om detta namn ännu någon tid skulle kunna bibehålla sig, tills nämligen denna lagerserie hunnit blifva mera i detalj genomarbetad.

Redan den lilla lättnad, som ligger deri att här ej ha annan vetenskaplig beteckning än den, som just i land, hvars graptolitliteratur för oss är af största betydelse, visar sig vinna terräng, vore ju ej att förakta.

I allmänhet erbjuder registret till en tidskrift af blandadt naturvetenskapligt innehåll den bekvämaste utvägen att erhålla en öfversigt af densamma. Det låter ju nu mycket väl tänka sig, att i en dylik tidskrift inflöte meddelanden, såväl om arter tillhörande släktet *Dictyonema* AGARDH, som om arter tillhörande släktet *Dictyonema* HALL. Mötte nu i registret namn å förut okända *Dictyonema*-arter, kunde det helt visst medföra ökad besvär, att i hvarje särskildt fall tillse, huruvida dessa namn tillhörde botanistens eller geologens arbetsfält.

Jag anser mig, med hvad jag ofvan anført, tillräckligt hafva visat, att jag upptagit namnet *Dictyograptus* HOPKINSON, på grund deraf, att jag funnit det vara det äldsta klanderfria namnet inom den dithörande synonymilistan, och således ej blott därför, att jag *tyckt* det passa bäst.

Lund d. 24 Mars 1894.
